

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

2.ÜNİTE: MİLLİ UYANIŞ:BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR-2

2.ÜNİTE:

MİLLİ UYANIŞ:BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

Mondros Ateşkes Antlaşması ve İşgaller

(30 Ekim 1918)

1914'ten beri devam eden 1. Dünya Savaşı, 1918'e gelindiğinde Osmanlı Devleti'nin ve müttefiklerinin yenilgisiyle sonuçlandı. Zor durumda kalan Osmanlı yöneticileri ateşkes istemek zorunda kaldı. Bu süreçte Osmanlı'yı savaşa sokan İttihat ve Terakki yöneticileri gizlice ülkeyi terk etti. 5.Mehmed Reşad vefat edince yerine 6.Mehmed Vahdettin geçti.

Osmanlı Devleti adına **Bahriye Nazırı Rauf Bey (Orbay)** ile İtilaf Devletleri adına **İngiliz Amiral Calthorpe (Kaltrop)** arasında **Limni Adası'nın Mondros Limanı'nda demirli bulunan Agamemnon Zırhlısı'nda Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandı** (30 Ekim 1918). Böylece Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'ndan çekilmiş oldu.

Rauf Orbay

Amiral Calthorpe

Agamemnon Zırhlısı

30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandı. Yirmi beş maddeden oluşan ve oldukça ağır şartlar içeren bu antlaşma ile Osmanlı Devleti fiili varlığını kaybetmiştir. **Yani Osmanlı Devleti fiilen sona ermiştir.**

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın Bazı Önemli Maddeleri

- Çanakkale ve İstanbul Boğazları İtilaf Devletlerine bırakılacak.
- İtilaf Devletleri güvenliklerini tehlikede gördükleri herhangi bir stratejik noktayı işgal edebileceklerdir **(7. madde)**.

7.Maddenin Yorumu: Osmanlı toprakları işgale açık hale getirilmiştir. İtilaf Devletleri bu maddeye dayanarak Anadolu'yu işgal etmişlerdir.

- **Osmanlı orduları terhis edilecek;** ordunun taşıt, araç gereç, silah ve cephanesine İtilaf Devletleri tarafından el konulacak.

Yorum: Osmanlı savunmasız bırakılmak istenmiştir. İşgaller karşısında direniş engellenmeye çalışılmıştır.

- **Vilayet-i Sitte** denilen altı doğu ilinde (Erzurum, Van, Bitlis, Sivas, Elazığ, Diyarbakır) herhangi bir karışıklık çıkarsa İtilaf Devletleri buraları işgal hakkına sahip olacak **(Madde 24)**.

Vilayet-i Sitte İlleri Kodlaması (BESDEV)

Bitlis-Erzurum-Sivas-Diyarbakır-Elazığ-Van

24. Madde Yorumu: Doğu'da bir Ermeni devleti kurulması planlanmıştır.

- Savaş esirleri (Ermeniler dahil) serbest bırakılacak, buna karşılık Türk esirler, itilaf devletlerinin kontrolünde kalacak.

Yorum: Bu madde uluslararası eşitliğe aykırı bir maddedir.

- Türk subayları ve askeri birlikler İtilaf Devletleri'ne teslim olacaklardır. Osmanlı birlikleri işgal ettikleri yerlerden derhal geri çekilecektir.
- Bütün haberleşme istasyonları (telsiz, telgraf ve kablo) İtilaf devletleri tarafından kontrol altına alınacak.

Yorum: İtilaf Devletleri'nin bütün haberleşme araçlarına el koymalarının nedeni kendilerine karşı yapılabilecek direnişleri ve tepkileri engellemektir.

- Toros Tünelleri, İtilaf Devletleri tarafından işgal edilecek.
- Tüm liman ve tersaneler İtilaf Devletleri'nin kontrolünde olacak.
- İtilaf Devletleri kömür, akaryakıt ve benzeri maddeleri Anadolu'dan temin edecekler, bu maddelerin hiçbirini ihraç edilmeyecektir.

Mondros Ateşkes Antlaşması ile Osmanlı işgale açık hale getirilmiştir. İşgaller için hukuki bir zemin hazırlanmıştır. Osmanlı Devleti bu antlaşma ile fiilen sona ermiştir. İlk işgaller başlamıştır. İşgallere karşı koyabilmesini engellemek için de bütün tedbirler alınarak Osmanlı Devleti savunmasız hâle getirilmişti. Özellikle Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7 ve 24. maddeleri, İtilaf Devletleri'nin Osmanlı topraklarında istedikleri yerleri işgal etmelerine zemin hazırlamıştı.

www.derslig.com

Mondros Ateşkes Antlaşmasından Sonra Başlayan İşgaller

İtilaf Devletleri, Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasından kısa bir süre sonra antlaşmanın 7. maddesine dayanarak Osmanlı topraklarını işgale başladı.

İlk işgal edilen yer Musul oldu (3 Kasım 1918). Bir taraftan Türk ordusu terhis ediliyor, diğer taraftan da her türlü ulaşım ve haberleşme vasıtalarına el konuyordu. 13 Kasım 1918'de ise İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'nin başkenti **İstanbul'u** fiilen işgal etti.

İngilizler; Maraş, Antep, Musul ve Urfa'yı ele geçirdiler. Diğer yandan İzmit, Eskişehir, Kütahya, Afyon, Samsun, Merzifon ve Batum'u denetimleri altına aldılar. **Fransızlar,** Adana ve çevresini; **İtalyanlar** ise Antalya ve Konya'yı işgal ettiler.

İlk işgal edilen Osmanlı toprağı Musul, Anadolu'da ilk işgal edilen toprak ise Hatay-Dörtyol'dur. Hatay'da düşmana ilk kurşunu atan kişi ise Kara Mehmet Çavuş'tur.

İstanbul'un işgal edildiği gün bir önemli olay daha meydana gelmiştir. Bu da Mustafa Kemal'in İstanbul'a gelmesidir. Ateşkesin imzalandığı sırada Suriye'de Yıldırım Orduları Komutanı olan Mustafa Kemal, bu ordunun kaldırılması sonucu Harbiye Nezareti emrine verilmiştir. Bunun üzerine Mustafa Kemal, trenle Adana'dan hareket ederek 13 Kasım 1918'de İstanbul'a gelmiştir.

Mustafa Kemal, Marmara açıklarında demirleyen gemiler arasında Yunanlıların meşhur Averof Kruvazörü görünce üzülmüş **"Hata ettim, İstanbul'a gelmemeliydim. Ne yapıp Anadolu'ya dönmenin çaresine bakmalı"** demiştir. Ve büyük bir inanç ve kararlılıkla şu meşhur sözünü de söyler:

"Geldikleri gibi giderler."

Mondros Ateşkes Antlaşmasına Göre İşgal Edilen Yerler

Mondros Ateşkes Antlaşmasına Tepkiler

İstanbul Hükümeti'nin Tepkisi: Mondros Ateşkes Antlaşması dört yıldır devam eden savaşı bitirdiği ve beklenen barışı getirdiği düşüncesiyle, İstanbul Hükümeti tarafından olumlu karşılandı. Sadrazam Ahmet İzzet Paşa, İttifak Devletleri'nde yer alan diğer devletlerle imzalanan ateşkeslerin koşullarına kıyasla Mondros'u olumlu bulduğunu açıklamıştır. Halkı işgaller karşısında sükunete davet etmişlerdir.

Mustafa Kemal'in Tepkisi: Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığında Yıldırım Orduları Grup Komutanlığı'na tayin edilen Mustafa Kemal, antlaşmanın çok ağır şartlar içerdiği ve bağımsızlıkla bağdaşmayan bir antlaşma olduğu konusunda İstanbul Hükümeti'ni uyarmaya çalıştı. Nitekim Mustafa Kemal'in dediği gibi oldu ve Mondros'un imzalanmasıyla beraber işgal faaliyetleri başladı. İngilizlerin İskenderun'a yönelmesi üzerine, emrindeki kuvvetlerle işgallere karşı koyma kararı alan Mustafa Kemal, İstanbul Hükümeti'nin tepkisiyle karşılaştı.

Halkın tepkisi: Halkın büyük bir çoğunluğu, başlayan işgallerle beraber İstanbul Hükümeti'nin tepkisiz kalması nedeniyle kendiliğinden örgütlenmeye başladı. Halk, işgal güçleri karşısında bulundukları bölgeleri korumak için **direnış cemiyetleri** kurdu, miting ve protestolarla işgallerin haksızlığını tüm dünyaya duyurmaya çalıştı. Daha sonra **Kuvay-ı Milliye'yi** oluşturan halk işgalci güçlere karşı silahlı mücadeleye geçerek yaşadıkları toprakları korumaya çalıştı.

Paris Barış Konferansı 18 Ocak 1919

Toplanma Amacı: 1.Dünya Savaşı'nda yenilen devletler ile yenilen devletlerin durumlarını görüşmek amacıyla toplanmıştır.

Konferansa 32 devlet katıldı. ABD başkanlık yapmıştır. İngiltere, Fransa, ABD, İtalya ve Japonya etkili olan devletlerdir.

Alınan Kararlar

- Daha önce gizli antlaşmalar ile **İtalya'ya verilen İzmir ve çevresi İtalya'dan alınıp Yunanistan'a verilmiştir.** (İzmir'in işgaline zemin hazırladı)

NOT: Bu karar İtalya tarafının bulunmadığı bir toplantıda alınmıştır. İşgalin gerçekleşmesinden 12 saat öncesine kadar İtalyanlardan ve Türklerden gizlenmiştir.

Paris Barış Konferansında İzmir ve çevresinin İtalya yerine Yunanistan'a verilmesinin nedeni ise; **İngiltere'nin Akdeniz'de güçlü bir İtalya yerine kukla bir Yunanistan'ı tercih etmesidir.**

Bu olay üzerine İttifak Devletleri arasında **ilk görüş ayrılıkları** başlamıştır. (!!!Dikkat!!!)

- Boğazlar uluslararası bir komisyona bırakıldı.
- Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurulması kararlaştırıldı.
- Urfa, Antep ve Maraş Fransa'ya verildi.
- Konferansın sonunda **Milletler Cemiyeti'nin** (Cemiyet-i Akvam) kurulması kararlaştırıldı.

Paris Barış Konferansından sonra İzmir Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir.

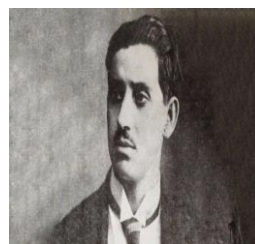
Osmanlı ile yapılacak olan barış antlaşması yapılamamış ve sonraya bırakılmıştır.

Ayrıca bu konferansta sömürgecilik yerine Manda ve Himaye fikri de ilk kez ortaya atılmıştır.

İzmir'in İşgali 15 Mayıs 1919

İzmir'in işgal kararı Paris Barış Konferansı'nda alınmıştı. İzmir ve çevresi İtalya'dan alınıp, Yunanlılara verilmişti. Paris Barış Konferansı'nda alınan karar doğrultusunda Yunanlılar, İzmir'i işgal etmek için hazırlıklara başladı. Yunanlılar işgali Mondros'un 7. Maddesine dayandırıyorlardı. Ayrıca bölgede Rum nüfusun çoğunlukta olduğunu ve Türklerin Rumları katlettiği yalanını söylüyorlardı. Yunanlılar, İngiliz, Fransız ve Amerika'nın desteği ile İzmir'i işgal etmeye başladılar, işgal ordusu yaşasın Venizelos demeyenleri öldürüyordu. Evler yağmalanıyor, binlerce insan öldürülüyordu. İlk bir kaç gün içinde öldürülen Türk sayısı bir kaç bini bulmuştu.

İşgale ilk tepkiyi **Hukuk-u Beşer** gazetesi yazarı **Hasan Tahsin (Osman Nevres)** vermiş ancak Yunanlılarca şehit edilmiştir.

Hasan Tahsin

İzmir'de Yunanlılara ilk Kurşunu sıkan kişi Hasan Tahsin'dir.

Yunanlılara ilk ateş açan Hasan Tahsin'de öldürülmüştü, İstanbul Hükümeti işgali 16 Mayıs günü ilan edince ülke çapında büyük bir heyecan ve tepki doğurdu. Her yerde protesto gösterileri ve toplantılar yapılarak genel bir direniş havası oluşturuldu.

İzmir'in İşgalinin Sonuçları

1. Milli Mücadelenin başlamasını sağladı.
2. Mustafa Kemal'in Samsun'a çıkışı hızlandı.
3. Ulusal bilincin uyanmasına neden oldu.
4. Kuvay-i Milliye birlikleri oluşturuldu.

İstanbul Hükümeti İzmir'in işgaline karşı tepkisiz kalmıştır.

İzmir'in işgali sonrasında artan tepkiler üzerine İtilaf Devletleri bölgeye incelemeler yapmak için **Amiral Bristol** başkanlığında bir komisyon gönderdi. Amiral Bristol yaptığı incelemeler sonucunda bölgede Türklerin değil Rumların katliamlar yaptığını ayrıca bölgede Türklerin çoğunlukta olduğunu raporda belirtmiştir. **Amiral Bristol Raporu, İzmir'in işgalinin haksızlığını ve Türk milli mücadelesinin haklılığını ortaya koyan ilk uluslararası belgedir.**

Kuvay-i Milliye Hareketi

Osmanlı Devleti 1.Dünya Savaşı'ndan yenik çıkmıştı. İtilaf Devletleri Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. Maddesine dayanarak Anadolu'da işgallere başladılar. Osmanlı Devleti başlayan işgaller karşısında tepkisiz kaldı. Osmanlı Devleti'nin işgaller karşısında tepkisiz kalması üzerine Türk milleti bağımsız yaşama arzusu ile yöresel silahlı direniş örgütleri kurmuştur. Kurulan bu direniş örgütlerine **Kuvay-i Milliye** denir. Kuvay-i Milliye birlikleri, Yunanların 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal etmesinden sonra yoğun olarak Batı Anadolu'da kurulmuştur. Kuvay-i Milliye birlikleri güneyde Fransızlara, batıda Yunanlara karşı koyarak işgalleri engellemeye çalıştı. Ermeni ve Rum çetelerine karşı halkı korudu.

Mustafa Kemal ve Kuvay-i Milliye

Eli silah tutan kadın erkek herkes Kuvay-i Milliye'ye katılmıştır.

Kuvay-i Milliye'nin Kurulma Nedenleri

- Anadolu'da işgallerin başlaması.
- Mondros Ateşkes Antlaşması ile ordumuzun terhis edilmiş olması.
- Türk halkının bağımsız yaşama arzusu.
- Osmanlı Devleti'nin işgallere tepkisiz kalması.

Kuvay-i Milliye'nin Özellikleri

- İzmir'in işgalinden sonra ortaya çıkmıştır.
- Silahlı ve silahsız direniş örgütleridir.
- İhtiyaçlarını halk karşılamıştır.
- Bağımsızlık duygusu ile hareket etmişlerdir.
- Askeri eğitimden yoksundurlar.
- Düşman ilerleyişini durduramamış fakat yavaşlatmışlardır.
- Yöresel direniş örgütleridir.
- Düzenli ordu kurulana kadar faaliyet gösterdiler.
- Belirli bir merkezden yönetilmemişlerdir.

Kuvay-i Milliye'nin bazı olumsuz yanları: Kuvay-i Milliye birlikleri zaman zaman halktan zorla para toplamışlardır. Ayrıca düzenli ordu kurulurken düzenli orduya geçmek istememişler ve isyan etmişlerdir.

